

URSZULA KLATKA

(Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

KUFER Z PARYŻA  
LISTY W SPRAWIE TRANSPORTU  
SPUŚCIZNY JÓZEFA BOHDANA ZALESKIEGO  
DO BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

Strategia gromadzenia rękopiśmiennych zbiorów bibliotecznych wynika w dużym stopniu z właściwego odczytania istotnych dla historii danej społeczności zjawisk, rozpoznania ważnych dla niej osób oraz instytucji. Realizacja owej strategii przez Bibliotekę Jagiellońską wymaga niejednokrotnie uruchomienia i współpracy wielu mechanizmów instytucjonalnych, jak również pozainstytucjonalnych. Pozyskanie spuścizny naukowca, literata, polityka lub archiwaliów rodzinnych ma charakter jednostkowego i niepowtarzalnego w swej logistyce przedsięwzięcia. Po drugiej stronie takiej inicjatywy stają bowiem motywacje darczyńców, które – mimo iż są dobrowolnymi decyzjami – zazwyczaj obwarowane są szczegółowymi zastrzeżeniami.

Emigrant w drugim pokoleniu – Dionizy Zaleski (1851–1938)<sup>1</sup> – u schyłku swego życia (w 1926 roku) postanowił przekazać do Jagiellonki najcenniejsze rodzinne skarby, aby – spełniając wolę swego ojca, Bohdana<sup>2</sup> – zapewnić im ochronę w miejscu szacownym i bezpiecznym. Decyzja ta najpierw zakomunikowana przez darczyńcę Józefowi

---

<sup>1</sup> Dionizy Zaleski (1851–1938) – syn Józefa Bohdana i Zofii z Rozengardtów, urodzony w Fontainebleau, ukończył studia prawnicze w paryskiej Szkole Prawa. W 1872 roku złożył zaprzysiężenie adwokackie, naturalizowany Francuz. Zasiadał w Radzie Administracyjnej Szkoły Batignolskiej, był sekretarzem Rady Administracyjnej Zakładu św. Kazimierza Paryżu, wchodził również w skład między innymi Rady Instytucji Czci i Chleba oraz Rady Muzeum w Rapperswilu. Edytor dwóch pośmiertnych tomów poezji J.B. Zaleskiego oraz pięciu tomów jego korespondencji. Zob. *Polacy pochowani na cmentarzu Montmartre oraz Saint-Vincent i Batignolles w Paryżu*, pod red. A. Biernata i S. Górzyńskiego, Warszawa 1999, s. 5–7.

<sup>2</sup> Józef Bohdan Zaleski (1802–1886) – poeta, przedstawiciel tzw. szkoły ukraińskiej w poezji romantycznej. Po upadku powstania listopadowego przebywał na emigracji w Paryżu, był członkiem i prezesem Instytucji Czci i Chleba. Zmarł ociemniały w Villepreux, został pochowany na cmentarzu Montmartre.

Kallenbachowi<sup>3</sup> może o tyle zdumiewać, iż w sercu Paryża, na Wyspie św. Ludwika, emigracja popowstaniowa ufundowała w 1838 roku Bibliotekę Polską, w której zdeponowała swoje dziedzictwo i liczne świadectwa działalności<sup>4</sup>.

Dionizy Zaleski 40 lat po śmierci lirnika ukraińskiego<sup>5</sup> przesłał do Krakowa nie tylko autografy jego utworów, korespondencję, materiały dotyczące działalności, lecz także zgromadzone przez lata tułaczki liczne mickiewicziana, autografy utworów Cypriana Kamila Norwida, Teofila Lenartowicza, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Tomasza Augusta Olizarowskiego, Seweryna Goszczyńskiego, Zygmunta Krasińskiego, Dionizji Poniatowskiej, Stefana Witwickiego, Tomasza Zana. Mimo tego, że Biblioteka Jagiellońska mogła się szczycić mickiewiczianami<sup>6</sup> stosunkowo wcześniej, bowiem już u zarania sławy twórczej poety, od 1829 roku, kiedy to wpłynęła do jej zbiorów francuskojęzyczna notatka brulionowa poety datowana na tenże rok, przeznaczona dla poety rosyjskiego Wasyla Żukowskiego<sup>7</sup>, to niewątpliwie 27 autentycznych listów poety do Bohdana Zaleskiego stało się jednym z ważniejszych, bo kompletnych zespołów listownych wieszczą<sup>8</sup>.

Oryginalna korespondencja Bohdana Zaleskiego z lat 1823–1886 liczy 26 tomów<sup>9</sup>, oprócz których w spuściźnie znalazło się 14 tomów odpisów listów<sup>10</sup> oraz korespondencja różnych osób ułożona w 5 tomach<sup>11</sup>. Oprócz oryginalnych dokumentów istotny dla badań biograficznych pokolenia emigracji polistopadowej jest tom materiałów biograficznych gromadzonych przez Bohdana Zaleskiego<sup>12</sup>, zawierających między innymi wycinki z prasy wydawanej we Francji, odręczne notatki oraz nekrologi osób z jego kręgu.

Przekazane Bibliotece Jagiellońskiej materiały zostały opracowane, podzielone na 145 jednostek rękopiśmiennych oraz opatrzone sygnaturami rkps BJ 9151–9295. Ich opisy opublikowano w pierwszej części *Inwentarza rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej Nr 9001–10000, cz. 1–3* (oprac. Jadwiga Grzybowska, Kraków 1977–1987).

<sup>3</sup> Józef Henryk Kallenbach (1861–1929) – historyk literatury, profesor UJ, mickiewiczolog, badacz źródeł, obok A. Brücknera odkrywca zabytków literatury polskiej. W latach 1918–1919 pracował w Bibliotece Czartoryskich, gdzie inwentaryzował zbiory rękopiśmienne. Zob.: J. S p y t k o w s k i, *Józef Henryk Kallenbach*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 11, Kraków 1964–1965, s. 491–493.

<sup>4</sup> Zob. J. P e z d a, *Historia Biblioteki Polskiej w Paryżu w latach 1838–1893*, Kraków 2013.

<sup>5</sup> Jeden z wielu przydomków (między innymi „słowik ukraiński”, „bard ukraiński”), którymi obdarzyli Józefa Bohdana Zaleskiego jego współcześni.

<sup>6</sup> W. B e r b e l i c k i, *Autografy A. Mickiewicza w zbiorach krakowskich*, „Biuletyn Miesięczny Biblioteki Jagiellońskiej” VIII, s. 7–35.

<sup>7</sup> Obecnie Rkps BJ 7869 III, będący zbiorem luźnych autografów A. Mickiewicza z lat 1828–1855 z kolekcji W. Górskiego, M. Dynowskiej oraz NN.

<sup>8</sup> Rkps BJ 9220.

<sup>9</sup> Rkps BJ 9195–9220.

<sup>10</sup> Rkps BJ 9221–9234.

<sup>11</sup> Rkps BJ 9235–9239.

<sup>12</sup> Rkps BJ 9290.

Zamieszczone poniżej listy z lat 1925–1950 opowiadają historię transportu spuścizny po Józefie Bohdanie Zaleskim, przybliżając również atmosferę pozyskania tej niezwykłej kolekcji oraz zaangażowanie osób dziś wymienianych w panteonie bibliotecznym. Pierwsze kroki w celu przejęcia daru poczynił dyrektor Fryderyk Papée<sup>13</sup>, kierując 21 września 1925 roku entuzjastyczny list do Dionizego Zaleskiego. Starania dyrektora uwieńczył dopiero w 1937 roku Władysław Pocięcha<sup>14</sup>. Organizowaniem przewozu i sprawami urzędowymi w latach 1934–1937 zajmował się kolejny dyrektor – Edward Kuntze<sup>15</sup>. W przedsięwzięcie zaangażowani byli nie tylko darczyńca – Dionizy Zaleski – oraz odbiorca – Biblioteka Jagiellońska. Operację będącą ogromnym jak na owe czasy wyzwaniem logistycznym wspierały różne instytucje: Ambasada Polska w Paryżu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz firma przewozowa C. Hartwig SA.

Korespondencja w sprawie daru Zaleskiego stanowi przyczynek do badań nad historią narastania zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Jagiellońskiej, pokazuje ważny jej element, jakim jest proveniencja zasobów.

Notatki Jana Szymańskiego<sup>16</sup> uzupełniają informacje o okolicznościach, w których Dionizy Zaleski zobowiązał się przesłać archiwum swego Ojca i część swoich papierów do Biblioteki Jagiellońskiej. Był to akt uroczysty, wzruszający, a towarzyszył obchodom rocznicy wybuchu powstania listopadowego, zorganizowanym przez paryską emigrację. Pisemny przekaz Jana Szymańskiego, ówczesnego sekretarza Ambasady Polskiej

---

<sup>13</sup> Fryderyk Papée (1856–1940) – historyk, bibliotekarz, profesor UJ; karierę biblioteczną rozpoczął w 1880 roku od posady skryptora w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie, w 1883 roku zajął posadę amanuenta w Bibliotece Uniwersyteckiej we Lwowie, gdzie w 1895 roku został zastępcą dyrektora Aleksandra Semkowicza. W 1905 roku zajął stanowisko dyrektora BJ i pozostawał na nim do 31 XII 1926 roku. Wprowadził w Bibliotece układ *numerus currens*, a w 1923 roku zainicjował działalność Towarzystwa Przyjaciół BJ. Zob. W. Bięńkowski, *Fryderyk Papée*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 25, Kraków 1980, s. 161–164.

<sup>14</sup> Władysław Kazimierz Pocięcha (1893–1958) – bibliotekarz, historyk, badacz epoki renesansu, przez lata pracował nad monografią *Królowa Bona*. Obowiązki zawodowe w BJ podjął jako praktykant naukowy w 1921 roku, od 1 VIII 1927 do II 1928 roku pełnił tymczasowy urząd kierownika Biblioteki Kórnickiej, pod koniec II 1928 roku wrócił do BJ. W latach 50. kierował działem rękopisów, w 1957 roku został mianowany wicedyrektorem Biblioteki. Zob. H. Barycz, *Władysław Kazimierz Pocięcha*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 27, Kraków 1982–1983, s. 19–23.

<sup>15</sup> Edward Kuntze (1880–1950) – pracował w Bibliotece Jagiellońskiej w latach 1906–1919, w latach 1919–1926 był dyrektorem Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, następnie pełnił funkcję dyrektora BJ w latach 1927–1947. Był działaczem Związku Bibliotekarzy Polskich oraz założycielem „Przeglądu Bibliotecznego”, a w latach 1927–1948 jego redaktorem naczelnym. Zob.: H. Lipska, *Edward Kuntze* [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 487–488.

<sup>16</sup> Jan Szymański (1887–1963) – powstaniec wielkopolski, radca Ambasady Polskiej w Paryżu, członek Towarzystwa Opieki nad Grobami Polskimi we Francji. Papiery Jana Szymańskiego zdeponowano w Bibliotece Polskiej w Paryżu (BPP), sygnatury Rkps BPP Akc. 3332–3344, w tym między innymi Rkps BBP Akc. 3343 „Przyczynki do materiałów dokumentacyjno-informacyjnych zaofiarowanych przez Dionizego Zaleskiego Bibliotece Jagiellońskiej rękopisów Bohdana Zaleskiego”.

w Paryżu, jest rzetelny, bowiem jego autor był uczestnikiem oraz naocznym świadkiem spisywania, pakowania i ekspedycji archiwaliów. Jego zapiski zdeponowane w Bibliotece Polskiej w Paryżu skrzętnie dokumentują bieg wydarzeń związanych z przekazaniem materiałów do kraju, tworzą też ramę opowieści o postawach emigrantów, zwłaszcza sporo mówią o ich motywacjach. W jednostce rękopiśmiennej zawierającej papiery do działalności Jana Szymańskiego, w osobnych 7 tekach wydzielono zespół dokumentacji dotyczący sprawy papierów Bohdana Zaleskiego. Oprócz listów Dionizego Zaleskiego podyktowanych Marii (zwanej Józefą Bohdan) Okińczyc-Zaleskiej<sup>17</sup>, kierowanych do Ambasady Polskiej, kopii korespondencji wysyłanej do Biblioteki Jagiellońskiej, kopii listów Szymańskiego, w dokumentacji znalazło się *dossier* rodziny Zaleskich (w tym między innymi mowa wygłoszona na pogrzebie Bohdana Zaleskiego), notatki genealogiczne dotyczące rodziny Okińczyców, fotografie oraz lista osób spokrewnionych z Bohdanem Zaleskim. Szymański – jako osoba zobowiązana przez Dionizego Zaleskiego do czuwania nad darem – w 1950 roku wystosował do Krakowa pismo zapytaniem o losy papierów w trakcie II wojny światowej i ich stan po zakończeniu działań wojennych. Ówczesny dyrektor Biblioteki, prof. Aleksander Birkenmajer<sup>18</sup>, w krótkim urzędowym liście zapewnił go, iż cała darowizna nadal przechowywana jest w Oddziale Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej, co zresztą nie zmieniło się do dzisiaj.

W opracowaniu publikowanych poniżej archiwaliów pochodzących ze zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu, Biblioteki Jagiellońskiej oraz Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego zastosowano ogólne zasady wydawania tekstów źródłowych, zawarte w instrukcji wydawniczej I. Ihnatowicza<sup>19</sup>.

Listy odczytane głównie z brulionów rękopiśmiennych i maszynopisów uzupełniono stosownymi znakami interpunkcyjnymi w miejscach, w których było to istotne dla zrozumienia sensu tekstu. Zgodnie z aktualną normą uwspółcześiono ortografię. Zachowano stylistykę listów poszczególnych autorów, nie ingerując w charakterystyczne dla nich sformułowania, mogące naruszać współczesne normy poprawnościowe. Dla oddania temperamentu piszących pozostawiono podkreślenia w tekście oraz stosowane niekonsekwentnie skróty wyrazów.

\* \* \*

<sup>17</sup> Józefa Bohdan Okińczycówna-Zaleska (Maria Bohdan) (1872–1942) – córka dr. Aleksandra Okińczycy (1839–1886) i Józefy Zaleskiej (córki Bohdana, a siostry Dionizego), adoptowana córka Dionizego Zaleskiego. Pochowana w grobie rodzinnym na cmentarzu Montmartre w Paryżu. Zob. *Polacy pochowani na Cmentarzu Montmartre...*, s. 4.

<sup>18</sup> Aleksander Birkenmajer (1890–1967) – historyk nauki, bibliofil. Pracę w BJ rozpoczął w 1919 roku. Urząd jej dyrektora pełnił od 1 VII 1941 do 6 X 1951 roku, kiedy to podjął się kierowania nowo powstałą katedrą bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1945 roku organizował kursy dla bibliotekarzy z zakresu rękopiśmiennictwa i starodrucznictwa. Zob. M. P e l c z a r, *Aleksander Birkenmajer [w:] Słownik pracowników...*, s. 70–72.

<sup>19</sup> I. I h n a t o w i c z, *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku*, „Studia Źródłoznawcze”. 7, 1962, s. 99–123.

[z papierów Jana Szymańskiego. Notatka na teczce II:]<sup>20</sup>

Potomkowie Dawnych Emigracji Politycznych obchodzili coroczną[!], uroczystość, Dzień 3-go Maja oraz 29-go Listopada. W dniach tych odbywały się m.in. w Kaplicy św. Kazimierza, w Kościele S[ain]t-Germain-des-Près, a później w Kościele Polskim uroczyste Nabożeństwa.

Obyczaj ten przetrwał do 1914 r[oku] Po 1918 r[oku] zanikał m.in. w związku z uszczuplaniem się grona potomków, dolegliwościami i ich wiekiem. Dni te miały niemniej dla nich bardzo uroczystość. Każdy, choćby najdrobniejszy wyraz pamięci składany i z okazji Dnia 3-go Maja, i 29-go Listopada był dla nich szczególnie miły.

Z okazji złożenia do rąk Dionizego Zaleskiego, w dniu 29-go Listopada 1936 r[oku], róży biało-czerwonej, Starzec był bardzo wzruszony. Ponowił przy tej okazji prośbę dot[yczącą] przekazania Krajowi, w szczególności Bibliotece Jagiellońskiej, rękopisów Ojca wraz z licznymi innymi autografami i pamiątkami.

Szczegółową inwentaryzację rękopisów i darów dokonywała w okresie od m[ie]siąca listopada 1936 do m[ie]siąca marca 1937 r[oku], w mieszkaniu Dionizego Zaleskiego, przy 129 Boulevard Saint-Michel, w Paryżu V, Maria Bohdan (Józefa-Bohdan) Okińczycowa-Zaleska wraz z niżej podpisanym.

Spis rękopisów danych wykonano – w odpisie – w 2 (w dwóch) egzemplarzach, jeden przez p[anią] Marię Bohdan Okińczyc-Zaleską, a drugi – przez niżej podpisanego. Opisy te w załączeniu.

Spośród rękopisów czy pamiątek wyłączono – na prośbę Dionizego Z[aleskiego] – drobną ilość, ilość znikomą, choć nader cenną, jako to n.p. kilka odręcznych partytur Szopena czy portret Kościuszki, wykonany przez [Józefa Marię] Grassi'ego<sup>21</sup>, i i[nne], które to zabytki przekazane być miały Bibliotece Jagiellońskiej dopiero po śmierci Marii Bohdan Okińczyc-Zaleskiej.

Wśród darów przekazano m.in. order „Virtuti Militari”, uzyskany przez Bohdana Zaleskiego w 1830/1831 r., oraz m.i[n]. oryginalne bilety skarbowe na 100 wzgl. 1 złotego. Odpisu jednego biletu na 1 złotego dokonałem osobiście, na podstawie upoważnienia Dionizego Zaleskiego, i takowe przy niniejszym załączam.

[z papierów Jana Szymańskiego. Notatka:]<sup>22</sup>

W poniedziałek, dnia 31-go maja 1937 r., około godziny 4-tej po południu, zaszedłem – zaproszony – do p[ani] Dionizego Zaleskiego, ostatniego żyjącego jeszcze Syna Lirnika Ukraińskiego, Bohdana Zaleskiego, zamieszkałego natenczas po lewej I-go piętra nieruchomości przy 129 Boulevard Saint-Michel, w Paryżu V-tym.

Dzień był pogodny, słoneczny. W dwuokiennym saloniku zastałem p[ani] Dionizego Zaleskiego w otoczeniu p[ani] Józef Bohdan Okińczyc-Zaleskiej oraz p[ani] dr. Józefa Okińczycyca, Jego Siostrzenicy i Córki adoptowanej względnie Jego Siostrzeńca. Na stoliku, wśród świeżego kwiecia, stał Krzyż. Obok Krzyża – czarka z[e] Świąconą

<sup>20</sup> Rkps BPP Akc. 3343.

<sup>21</sup> Zgodnie z decyzją Dionizego Zaleskiego i wbrew oczekiwaniom rządu Stanów Zjednoczonych po jego śmierci obraz miał trafić do zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie. Zob. Rkps BPP 3343.

<sup>22</sup> Rkps BPP Akc. 3343.

Wodą. U podnóża stolika – kufer, zawierający wszystkie Polsce zaofiarowane rękopisy i pamiątki po Bohdanie Zaleskim. Zaległa cisza. P[an] Dionizy Zaleski odmówił w skupieniu, głosem donośnym, pacierze. Święconą Wodą pokropił powracające do Kraju Ojczystego, do Krakowa, pamiątki. W chwili wnoszenia zawierającego, poprzez tyle lat strzeżoną po Ojcu spuściznę, kufra, p[an] Dionizy Zaleski czynił znak Krzyża Świętego. Raz jeszcze spomniał[!], że dopełnia Wolę Ojca, przekazując dane pamiątki Bibliotece Jagiellońskiej. Kufer złożono do samochodu, stojącego po przeciwnej stronie Boulevard Saint-Michel, tuż przed bramą nieruchomości pod numerem 84-tym.

Nim samochód ruszył z miejsca, spojrziałem ku oknom saloniku. Okno 3-cie i 4-te, licząc od prawej. Okna były szeroko otwarte. W trzecim oknie stał p[an] Dionizy Zaleski w otoczeniu p[ani] Józef Bohdan Okińczyc-Zaleskiej oraz p[ana] dr. Józefa Okińczyca.

Gdy samochód ruszał, uczynił p[an] Dionizy Zaleski znak Krzyża Świętego... miał łzy w oczach...

Słów tych kilka – ku pamięci...

Jan Szymański

\* \* \*

[ręką Józefy B[ohdan] Okińczyc-Zaleskiej:]<sup>23</sup>

Spis

Rękopisy Poezji B. Zaleskiego

1. *Potrzeba Zbarawska, Pyłki, Złota дума, Żart tatarski, Pieśni serbskie.*
2. *Przenajświętsza Rodzina, Wigilia godów tysiąclecia, Ukraińszczyzna.*
3. Różne wiersze (oryginały). Daty różnych wierszów[!]. Kopie wierszów. Drukowane wiersze.
4. Poezje Bohdana Zaleskiego. Daty poezji.
5. Notatki: Wiersze majora Józefa Zaleskiego, przybranego brata B. Zaleskiego, spisane przez jego zięcia, d<sup>ra</sup> Aleksandra Okińczyca. Notatki do biografii. O Stefanie Witwickim. Notatki B. Zaleskiego.
6. Listy Zofii Zaleskiej do męża B. Zaleskiego (nie do druku) nie mają być otwarte przed 1967 r.
7. Listy B. Zaleskiego do żony (nie do druku). Nie mają być otwarte przed 1967 r.
8. Kopie i oryginały listów Bohdana Zaleskiego do różnych osób. Od A do K.
9. *Idem.* Od K do Z.
10. Pamiętnik Z. Zaleskiej, żony Bohdana Zaleskiego.
11. Listy B. Zaleskiego do córki Józefy i do zięcia do dr. A. Okińczyca.
12. Listy B. Zaleskiego do syna Dyonizego (dwanaście paczek) od 1868 do 1886 r.
13. Listy B. Zaleskiego do syna Karola.
14. Listy B. Zaleskiego do syna Mariana.
15. Listy różnych osób z emigracji i z kraju (dwie paczki).
16. Wzmianki o B. Zaleskim. Dzienniki (cztery paczki).
17. Listy B. Zaleskiego do pani Felicji Iwanowskiej (nie do druku). Nie mają być otwarte wcześniej jak w 1967 r.

<sup>23</sup> Rkps BPP Akc. 3343.

18. Listy pani F. Iwanowskiej do B. Zaleskiego. Nie do druku. Nie mają być otwarte wcześniej jak w 1967 r.
19. O Szopenie.
20. Rysunki i fotografie.
21. Fotografie rodzinne.
22. Książka do nabożeństwa Z. Zaleskiej dana jej przez Stefana Witwickiego.
23. Kalendarzyki spisane przez Bohdana Zaleskiego od 1891 r.
24. Książki do nabożeństwa Bohdana Zaleskiego.

\* \* \*

[nadruk:]

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie<sup>24</sup>

Dnia 21. IX. 1925

Wielce Szanowny Panie,

Profesor Kallenbach udzielił mi wiadomości, że Pan jest skłonny ofiarować korespondencję ś.p. Pańskiego Ojca Bibliotece Jagiellońskiej.

Biblioteka będzie za ten dar wdzięczna. Gotowi jesteśmy także pokryć w zupełności koszt przesyłki. Może spedytor paryski przesłać nam bezpośrednio rachunek, albo może Pan zechce nam przesłać ten rachunek – to już zależy od Pańskiego uznania.

Co do segregowania listów na takie, które nadają się do publikowania i na inne, bardziej poufne, to już rzecz zostawiamy Pańskiej ocenie. Może zatem W. Szanowny Pan owe listy o charakterze prywatnym złączyć w osobną paczkę, zalakować własną pieczęcią i umieścić napis: „Można otworzyć dopiero w roku 1950” albo coś podobnego.

Dziękując uprzejmie za łaskawą pamięć o Bibliotece Jagiellońskiej, łączę wyrazy wysokiego szacunku.

Dr Fryd[eryk] Papée

Dyr. B. J.

\* \* \*

Paryż, 29 października 1925  
129 Boulevard S<sup>t</sup> Michel (5<sup>e</sup> arrm<sup>ent</sup>)

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze,

Odebrałem list Pański z 21 X b[ieżącego] roku i pospieszam przesłać S[zanownemu] Panu najserdeczniejsze moje podziękowania za okazaną życzliwość w ułatwieniu przeniesienia do Kraju Korespondencji Ojca mego. Nosilem się z zamiarem napisania do S[zanownego] Pana skoro moja praca będzie całkowicie skończona, to też wdzięczny mu jestem, że był tak łaskaw uprzedzić moje zgłoszenie się niego.

Życzenie ś.p. Ojca mego było, aby wszystkie jego papiery i pamiątki przechowane były w Bibliotece Jagiellońskiej; to też dla mnie i dla mojej rodziny jest to prawdziwa pociecha, że spełnione będzie to życzenie. Uporządkowanie archiwum Ojca stanowi nie małą pracę; obejmuje oprócz korespondencji różne notatki, rękopisy przesłane Ojcu,

<sup>24</sup> Korespondencja Dionizego Zaleskiego. Listy od Fryderyka Papée. Zob. Rkps BPP 544 s. 765–785.

dzienniczki (agenda), pamiętki jubileuszu w 1882 jak adresy, dyplomy, rysunki, melodie itd.

Byłem zatrzymany trudnością co do rozbioru i układu poufnej korespondencji, to jest listów do członków rodziny i do najbliższych przyjaciół. Propozycja złożenia ich w osobnej paczce i otwarcia po pewnym terminie czasu da się zastosować po nowym przejrzeniu do niektórych listów tego rodzaju i obowiązany jestem W[ielce] S[zanownemu] Panu za myśl podaną w tym względzie.

Chciałbym oszczędzić Bibliotece Jagiellońskiej kosztu przesyłki, gdyż Ambasada Polska oznajmiła mi gotowość wyprawienia do Polski korespondencji Ojca mego i zdaje mi się, że większa będzie pewność w dojściu do rąk Pańskich niż przez ekspedytora. Lecz muszę jeszcze widzieć się z Ambasadą, aby mieć o tym dokładniejsze informacje, które nie omieszkam W[ielce] S[zanownemu] Panu zakomunikować.

Proszę Wielce Szanownego Pana Dyrektora przyjąć wyrazy mego wysokiego szacunku

Dyonizy Zaleski

\* \* \*

Paryż, 28 stycznia 1926

Szanowny Panie Ambasadzorze<sup>25</sup>

Chcąc spełnić wolę śp. Ojca mego B[ohdana] Z[aleskiego], mam zamiar oddać Bibl[iotece] Un[iwersy]tetu Jag[ielloński]ego w Krakowie, wszystkie jego rękopisy, listy, itd., będące w moim posiadaniu. Dyrektor Bibl[ioteki], do którego listownie się zgłosiłem, przyjmuje ten dar.

Aby posyłka[!] ta, zawierająca cenne dokumenty, doszła szczęśliwie do Bibl[ioteki] Jag[iellońskiej], zdaje mi się pożądanym, by było, aby została uskutecziona za pośrednictwem kuriera Amb[asady] Polskiej.

Dlatego wdzięczny będę Sz[anownemu] P[anu] Amb[asadorowi], aby był łaskaw wskazać mi, do kogo mogę się zgłosić w tej sprawie, aby rozmówić się co do szczegółów tego przeniesienia do Polski.

Proszę o to

D[ionizy] Z[aleski]

\* \* \*

Do Pana Dra Mariana Heitzmanna<sup>26</sup>[!] w Paryżu

dnia 30. stycznia 1926

Dyrekcja Biblioteki Jagiellońskiej upoważnia Pana do podjęcia korespondencji Bohdana Zaleskiego, ofiarowanej w darze Bibliotece Jag[iellońskiej] przez jego syna

<sup>25</sup> Alfred Chłapowski (1874–1940) – ekonomista, polityk, dyplomata. Od marca 1924 poseł polski we Francji, ambasador w Paryżu w latach 1924–1936. Zob. M. Wołos, *Alfred Chłapowski (1874–1940). Biografia ambasadora Polski we Francji*, Toruń 2001.

<sup>26</sup> Marian Heitzman – inżynier, od 1923 roku prowadził na Wydziale Rolniczym UJ wykłady z zakresu budownictwa wiejskiego. Zob. Teczka w Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (AUJ) S II 619 – Marian Heitzman.



Dezyderego[!] i do powierzenia paki jakiemu spedytorowi paryskiemu celem wysłania jej do Krakowa na koszt Biblioteki Jag[iellońskiej] płatny w Krakowie na ręce odbierającego w Krakowie spedytora.

Dyrektor Biblioteki Jag[iellońskiej]

\* \* \*

[nadruk:]

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

Dnia 22 lutego 1926

Wielce Szanowny Panie,

Myśląc ciągle o tak wspaniałym darze, jaki czeka Bibliotekę Jagiellońską w postaci korespondencji ś.p. Bohdana Zaleskiego, a nie chcąc się w tak wielkiej rzeczy okazać zbyt oszczędnym, wysłałem na każdy wypadek pod datą 30 I b[ieżącego] r[oku] upoważnienie dla p[ana] Dra Mariana Heitzmanna podjęcia paczki i oddania jej celem wysyłki wprost do Krakowa spedytorowi paryskiemu. Miałem na myśli przy tej okazji jakąś należytą asekurację.

Gdy jednak od wracającego z Paryża do kraju Dra Kaz[imierza] Dobrowolskiego dowiaduję się że W[ielce] Sz[anowny] Pan utrzymuje swoje zdanie o niedostatecznej pewności drogi spedytorskiej i poczynił już nawet odpowiednie kroki w Ambasadzie naszej paryskiej celem wysyłki drogą dyplomatyczną pod adresem p. Stefana Demby<sup>27</sup> (Wydział biblioteczny Min[isterstwa]<sup>a</sup> W[yznań] R[eligijnych] i O[świecenia] P[ublicznego] w Warszawie, Bagatela 12) – oświadczam, że i pod tym względem chcę się w zupełności zastosować do Pańskiego życzenia. Proszę tylko o wiadomość w swoim czasie, gdy paczka odejdzie, abym mógł rzecz przypilnować w Warszawie i posłać tam kogoś pewnego stąd celem przywiezienia do Krakowa.

Łączę wyrazy głębokiej wdzięczności i wysokiego szacunku pozostając oddanym.

Dr Fryd[eryk] Papée

Dyr[ektor]

B[iblioteki] J[agiellońskiej]

\* \* \*

Paryż 19 marca 1926<sup>28</sup>

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze!

Nie mogłem wcześniej odpisać na list z 22 lutego b.r., gdyż czekałem na ostateczne postanowienie ambasadora. Dziś dopiero kufer zawierający rękopisy i listy został zabrany z mojego pomieszkania[!] i oddany do Ambasady, która ma się zająć wysyłką.

<sup>27</sup> Stefan Demby (1862–1939) – historyk literatury, bibliograf, bibliotekarz. Od 1925 roku był naczelnikiem Wydziału Bibliotek w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Mianowany pierwszym kierownikiem powołanej w 1928 roku Biblioteki Narodowej, a w latach 1934–1937 był jej dyrektorem. Zob. M. B r y k a l s k a, *Stefan Demby*, [w:] *Słownik pracowników...*, s. 167–168.

<sup>28</sup> List D. Zaleskiego do dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej z 1926 roku. Zob. AUJ/BJ 107.

Aby wszystkie rękopisy oraz listy i adresy mogły wejść do kufra, musiałem wyjąć tekę skórzaną zawierającą adresy i listy nadesłane z powodu jubileuszu Ojca. Wszystkie te adresy zostały rozproszone w całym kufrze, gdzie było wolne miejsce. Obowiązany będę W.Sz. Panu łaskawie je zgromadzić na nowo i je zachować w jakimś pudełku. Później zdarzy się sposobność odesłania tej teki. Zachowałem u siebie rękopisy poezji, które jeszcze muszę przejrzeć dla wyszukania dat każdej z niej[!] oraz listy do otworzenia za 21 lat, dla których miejsca nie było. Odeślę je później w tece.

Otwierając kufer, znajdzie W[iel]e<sup>ce</sup> Sz[anowny] Pan na samym wierzchu spis wszystkich rękopisów i listów. Każda paczka jest zapieczętowana lakiem z pieczętką „J.B.Z.” Klucz kufra zamknięty w osobnej małej kopercie oddałem posłannikowi ambasady. Pozwalam sobie zwrócić uwagę, że notatka Ojca z 1835–1836 r[oku] pod tytułem „Rachunek sumienia” oraz wypisy z dzienników Ojca nie są do druku, bez mojego przyzwolenia.

Nareszcie wypada, aby W[ielce] Sz[anow]ny Pan był łaskaw napisać do Warszawy, by uprzedzili Go, skoro kufer dojdzie na miejsce, aby mógł Pan posłać po niego. Bardzo usilnie proszę o słówko na pocztówce z doniesieniem, że kufer do rąk Pańskich szczęśliwie doszedł.

Poruczając opiece Pańskiej najdroższe moje skarby, ufam że znajdą w Bibliotece Jagiellońskiej opiekę na wieki.

Proszę W[ielce] Szanownego Pana Dyrektora przyjąć wyrazy mego najgłębszego szacunku i poważania

Dyonizy Zaleski

\* \* \*

[Pocztówka]

24/3 1926.

[Dopisek powyżej tekstu:]

Proszę o doniesienie kartką, kiedy kufer wyjedzie z Paryża.

Czcigodny Panie!

Bardzo się ucieszyłem listem Sz[anownego] Pana z 19/3 i zaraz napisałem do Min[istra] Sp[raw] Zag[ranicznych] w Warszawie, aby mnie o nadejściu kufra niezwłocznie uwiadomili. Najlepiej, żeby ten kurier dyplomatyczny mógł oddać ten kufer na ręce mojego syna Dr Kazimierza Papée<sup>29</sup>, radcy legacyjnego w M[inisterstwie] S[praw] Z[agranicznych] w Warszawie, którego też uwiadomiłem. Stąd zaraz po uwiadomieniu

<sup>29</sup> Kazimierz Jan Papée (1889–1979) – dyplomata, chargé d'affaires w Hadze, Berlinie i Sztokholmie, konsul generalny w Królewcu (1929–1932), komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku (1932–1936), od 1939 i w latach 1945–1958 ambasador RP oraz rządu emigracyjnego RP przy Stolicy Apostolskiej. Zob. „Rocznik Służby Zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej według stanu na 1 kwietnia 1932”, Warszawa 1932.

z Warszawy poślę sekretarza Biblioteki p. Stefana Marczyńskiego<sup>30</sup>, który jest bardzo energiczny, porucznik w rezerwie.

Łączę wyrazy głębokiego szacunku

dr Fryd[eryk] Papée

[na odwrocie pieczętka nadawcy:]  
Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

[adres:]  
Monsieur  
Dénis Zaleski  
Paris (Ve)  
129 Bd St. Michel

\* \* \*

Dnia 25. marca 1926

Sprawa zbioru po śp. B[ohdanie] Zaleskim

Do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie

Ambasada Polska w Paryżu była tak łaskawa podjąć się wysyłki papierów znakomitego poety naszego Bohdana Zaleskiego przez kuriera dyplomatycznego z Paryża do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie.

Ponieważ syn poety, pan Dyonizy Zaleski ofiarował ten zbiór na własność Biblioteki Jagiellońskiej, przeto podpisana Dyrekcja prosi uprzejmie o przyjęcie go w tymczasowe przechowanie oraz o niezwłoczne uwiadomienie nas o nadejściu, abyśmy mogli wysłać urzędnika tutejszego, któryby osobiście w myśl życzenia ofiarodawcy przewiózł ten zbiór z Warszawy do Krakowa.

Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej

\* \* \*

[Pocztówka do Dionizego Zaleskiego:]

Kraków 21/4 1926.

Czcigodny Panie!

Do dzisiejszego dnia nie mam żadnej wiadomości z Warszawy, jakkolwiek ją ciągle memu synowi w Min[isterstwa] S[praw] Z[agranicznych] przypominam; przedwczoraj znowu mu pisałem, aby rzecz skontrolował. Przypuszczam, że jeszcze do Warszawy kufer nie nadszedł, bo nie każdy kurier może tak wielką rzecz przewieźć. Skoro tylko

---

<sup>30</sup> Stefan Marczyński (ur. 1882) – mianowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego asystentem, od 1920 roku kierował Wypożyczalnią w BJ, z dniem 31 I 1948 roku odszedł na emeryturę. Zob. AUJ S II 620 – Stefan Marczyński.

otrzymam wiadomość zaraz napiszę Sz[anownemu] Panu i zaraz do Warszawy urzęd-  
nika poślę.

Z wyrazem głębokiego szacunku  
Fryd[eryk] Papée

[na odwrocie pieczętka nadawcy:]  
Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

[adres odbiorcy:]  
Monsieur  
Dénis Zaleski  
Paris (Ve)  
129 Bd St. Michel

\* \* \*

Warszawa, dn. 23 kwietnia 1926 r.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych  
Departament Konsularny  
Wydział K/I  
Wasza Data 25 III rb.  
Nasz nr K/I 2656/26  
W sprawie kufra zawierającego zbiory ś.p. Bohdana Zaleskiego

Ministerstwo Spraw Zagranicznych donosi, iż Ambasada Rzeczypospolitej Pol-  
skiej w Paryżu nadesłała kufer zawierający rękopisy Bohdana Zaleskiego, prosząc  
o dostarczenie go do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przy  
czym klucz od kufra przesłany był wprost do Min[nisterstwa] Wyzn[añ] Rel[igijnych]  
i Ośw[iecenia] Publ[icznego] w dn[iu] 6 kwietnia r[oku] b[ieżącego].

Ponieważ w międzyczasie nadeszło pismo Biblioteki Jagiellońskiej, Ministerstwo  
wstrzymuje dalszą ekspedycję kufra, prosząc o odebranie go w Ekspedycie Kurierskim  
Ministerstwa, ul. Fredry No. 3 w godzinach biurowych.

Dr F. Brzeziński  
Zastępca Naczelnika Wydziału

[dopisek ręką dyrektora BJ:]  
Wyjechał 27 IV 1926 Marczyński Stefan w celu odbioru.

[dopisek nieustaloną ręką:]  
Odebrano i posłano podziękowanie do p. D. Zaleskiego 29/4 1926.

\* \* \*

[Pocztówka do Dionizego Zaleskiego:]

Kraków 27/4 1926.

Czcigodny Panie!

Donoszę że już nadeszło uwiadomienie o przybyciu kufra z Min[isterstwa] S[praw] Z[agranicznych] w Warszawie i że już zaraz dzisiaj wieczorem odjeżdża nasz urzędnik po odbiór.

Z wyrazem wysokiego szacunku

Fryd[eryk] Papée

[na odwrocie pieczętka nadawcy:]  
Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

[adres:]  
Monsieur  
Dénis Zaleski  
Paris (Ve)  
129 Bd St. Michel

\* \* \*

[nadruk:]  
Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

Dnia 29 kwietnia 1926

Czcigodny Panie!

Dnia dzisiejszego wczesnym rankiem przywiózł sekretarz Biblioteki Jagiellońskiej p. Stefan Marczyński kufer z papierami znakomitego poety naszego Bohdana Zaleskiego wraz z kluczykiem z Warszawy do Krakowa i oddał mi go przed południem.

Z wielkim wzruszeniem otwierałem ten prawdziwy skarb i podziwiałem tak trwałość kufra jak staranność opakowania. Znalazłem zaraz na wierzchu Pański spis i wszystko według tego spisu w największym porządku.

Pozwoli czcigodny Pan, że jeszcze raz złożę imieniem Biblioteki Jagiellońskiej serdeczne podziękowania za ten niezmiernie cenny dar, który będziemy przechowywali w osobnych teczkach z największym pietyzmem.

Z wyrazem głębokiego szacunku oddany

Fryd[eryk] Papée  
Dyrektor B[iblioteki]  
J[agiellońskiej]  
członek Ak[ademii]  
Um[iejętności]

[Pieczęć okrągła:]  
Biblioteka Uniw[ersytetu] Jagiell[ońskiego] w Krakowie

\* \* \*

Paryż 3 Marca 1934

Pan [Edward] Kuntze Dr

Wielmożny Panie Dyrektorze,

Odwołując się też do mojej korespondencji w 1926 r. z Panem Dyrektorem Papée w sprawie oddania Bibliotece Jagiellońskiej papierów i korespondencji mojego Ojca, Bohdana Zaleskiego, zawracam się teraz do Wielmożnego Pana Dyrektora dla dopełnienia [wykreślone: dokończenia] mojej pracy.

Mój wiek podeszły i niedolegliwości[!] nakazują mi wziąć[!] się do roboty, jeśli Wielmożny Pan Dyrektor raczy mi potwierdzić, że przyjmie z tym samym uczuciem życzliwości [serdeczności] rękopisy poezji Ojca, prywatne i poufne listy do niego pisane i jego własne, które zachowałem [wykreślone: oraz pewną ilość moich własnych papierów dotyczących [wykreślone: mogących przedstawiać jakiś interes] głównie Emigracji Polskiej we Francji], ale które nie są do drukowania. Mam nadzieję, że przy łaskawej Wielmożnego Pana pomocy będę mógł spełnić wolę mojego Ojca, aby [wykreślone: że] wszystkie jego papiery [wykreślone: będą] spoczywały w Bibliotece Jagiellońskiej.

Proszę Wielmożnego Pana Dyrektora przyjąć wyrazy mojego głębokiego szacunku

Dyonizy Zaleski

Adres mój: Monsieur Denis Zaleski  
129 Boulevard S<sup>t</sup> Michel Paris (V)

[na odwrocie:]

Biblioteka Jagiellońska Kraków

[oraz:]

Te wszystkie papiery których załączam spis są w kufrze [wykreślone: który waży] i ważą najmniej 30 kilogramów [...] moja pierwsza wysyłka podjęła się wysyłki Ambasada Paryska]

\* \* \*

[notatka ręką D. Zaleskiego, b.d.]<sup>31</sup>

Boh[dan] Z[aleski] miał zamiar napisać swój Pamiętnik jak go do tego często namawiali przyjaciele którym opowiadał niektóre szczegóły z swego życia. Jedno z tych opowiadań zostało nawet spisane przez ks. Kalnikę<sup>32</sup>[!] i drukowane w 5<sup>ty</sup>m tomie korespondencji (str. 61). [wykreślone: Obiecował] B[ohdan] Z[aleski] wziął się do tej pracy, ale dopiero w późnej starości, w 75<sup>ty</sup>m roku skreślił tylko wstęp i tytuły rozdziałów Pa-

<sup>31</sup> Rkps BPP 544, s. 803–804.

<sup>32</sup> Walerian Kalinka (1826–1886) – historyk, zmartwychwstaniec, polityk konserwatywny, od 1861 roku bibliotekarz w Bibliotece Polskiej w Paryżu. Zob. S. K i e n i e w i c z, *Walerian Kalinka*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 11, Kraków 1964–1965, s. 449–452.

miętnika, które wskazują w jakim duchu miał być napisany. Uczucia, uniesienie, zachwyty patriotyczne i poetyckie z młodzieńczych lat od dawna były wygrzały i zasnuły się niejako warstwami popiołów. Grzebać w popielniku jak sam [wykreślone: mawiał] mówił na schyłku dnia, niewypowiedzianie żmudna i trudna to była praca. [wykreślone: Dlatego to nie mógł się] Tłómaczy[!] to uczucia [wykreślone: które] B[ohdan] Z[aleski] miał kiedy rozmyślał się nad przeszłością i przyjaciółmi którzy już prawie wszyscy nie żyli. Starość i strata wzroku nie pozwoliły mu nareszcie dokonać tego zamiaru.

Jako surowy materiał do Pamiętnika B[ohdan] Z[aleski] posiadał notatki spisywane z przerwami w dzienniczkach i które zawierały wspomnienia o główniejszych wypadkach życia, o rozmowach z przyjaciółmi i znajomymi oraz ocenami książek które czytywał.

Ponieważ te notatki nie zostały użyte do Pamiętników a [wykreślone: stanowią] zawierają wiele szczegółów o ludziach i o rzeczach Emigracji, mogą być użyte [wykreślone: stosownie do poleceń danych przez autora] jako materiał do historii emigracji. Wypisy załączone [wykreślone: z których [...] po wytrąceniu części poufnych lub rodzinnych stosownie do poleceń danych przez B[ohdana] Z[aleskiego] będą przedstawiać pewny interes dla publiczności [wykreślone: nie znającej wypadków które się działy poza granicami kraju].

s. 47 [koperta z nadrukiem Ambassade de Pologne zawierająca list Ambasadora Alfreda Chłapowskiego do Dyonizego Zaleskiego, nadruk maszynowy]

Monsieur Dyonizy Zaleski  
129 Boulevard Saint-Michel 129  
Pari (5)

[notatki ołówkiem ręką D. Zaleskiego:]

Kufer 65 long[eur]<sup>33</sup>

42 large[ur]<sup>34</sup>

50 hauteur<sup>35</sup>

poids<sup>36</sup> 47

malle<sup>37</sup> 27

72 kil

[notatki ołówkiem ręką A. Chłapowskiego:]

Czaykowski

Passy 82 – 33/4

<sup>33</sup> Longeur (fr.) – długość.

<sup>34</sup> Largeur (fr.) – szerokość.

<sup>35</sup> Hauteur (fr.) – wysokość.

<sup>36</sup> Poids (fr.) – waga.

<sup>37</sup> Malle (fr.) – kufer.

[s. 49 masz. listu A. Chłapowskiego z jego odręcznym podpisem]  
[nadruk: Ambassade de Pologne]

Paryż dnia 30 stycznia 1926 r.

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na list Pana z dnia 28ego stycznia b.r. śpieszę mu donieść że jak naj-  
zyczliwiej odnoszę się do przedstawionej w nim sprawy odesłania do Kraju tak cennych  
dokumentów jakimi są rękopisy śp. Ojca Pana, Bohdana Zaleskiego.

Dla praktycznego załatwienia sprawy prosiłbym Pana o porozumienie się z p. Czay-  
kowskim<sup>38</sup> sekretarzem Ambasady, który stosownie do wielkości zamierzonej przesyłki  
wyda odnośne zarządzenia.

Z wyrazami prawdziwego szacunku i poważania  
Alfred Chłapowski

[s. 461–462, pocztówka]

27 IV 1926

Czcigodny, Drogi Panie, w odpowiedzi na kartkę z d. 23/4 donoszę, że dziś 27 IV  
jedzie do Warszawy sekretarz Bibliot[eki] Jagiell[ońskiej] p. Marczyński do Minister-  
st[wa] Ośw[iaty], aby odebrać papiery po ś.p. Bohdanie. Mam nadzieję, że Dyr[ektor]  
Papée zaraz po odebraniu depozytu wyśle Panu podziękowania i sprawdzenia zawarto-  
ści kufra.

Łączę od żony mej i od siebie dla Państwa wyrazy szczerego uszanowania i po-  
zdrowienia

oddany Józef Kallenbach

[na odwrocie pieczęć instytucji:]  
Muzeum XX. Czartoryskich  
w Krakowie

[adres:]  
Monsieur  
Denis Zaleski  
à Paris, V<sup>e</sup>  
129, B<sup>d</sup> S<sup>t</sup> Michel

\* \* \*

Paryż, 1 kwietnia 1937

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze

Odebrałem list Wielce Szanownego Pana Dyrektora i odpowiadam na Jego łaska-  
we zapytanie.

---

<sup>38</sup> Mieczysław Dominik Czaykowski (1908–1997) – ukończył studia prawnicze na UJ, w latach 1938–  
–1940 pracował w Konsulacie Generalnym RP w Lille. Zob. K. G r o d z i s k a, *Polskie groby na cmenta-  
rzach Londynu*, t. 2, Kraków 2001, s. 361.



Co do prac literackich, żadnej książki nie wydałem, a co do mojej tezy, to praca bez wartości.

Przez długie lata zajmowałem się wydaniem pośmiertnym poezji mego Ojca Bohdana Zaleskiego, oraz Jego korespondencji. Później wydałem listy Stefana Witwickiego i listy Pani Dyonizy Poniatowskiej.

Od pewnego czasu miałem zamiar udać się do Wielce Szanownego Pana Dyrektora w sprawie tyczącej się pozostałych papierów u mnie po moim Ojcu. Zapewne Wielce Szanowny Pan Dyrektor wie, że już w 1926 r. wysłałem do Biblioteki Jagiellońskiej wielką pakę papierów mego Ojca za pośrednictwem Ambasady Polskiej w Paryżu.

Odwołując się też do mojej korespondencji w 1926 r. z Panem Papée w sprawie oddania Bibliotece Jagiellońskiej papierów i korespondencji mojego Ojca, zwracam się teraz do Wielce Szanownego Pana Dyrektora dla dokończenia mojej pracy. Mój wiek podeszły (blisko 86 lat) i niedolegliwość[!] nakazują mi wziąć się do roboty i rozstać się z moimi drogimi pamiątkami, jeśli Wielce Szanowny Pan Dyrektor raczy mi potwierdzić że przyjmie z tym samym uczuciem życzliwości rękopisy poezji Ojca mego, oraz prywatne, poufne i rodzinne listy do niego pisane i też Jego własne, które zachowałem, ale które nie są do druku. Jak mnie wówczas Pan Papée radził, zabezpieczuję kilka paczek listów z prośbą o otwarcie tylko za trzydzieści lat. Załączam spis tych papierów, które złożone w kufrze ważą około 30 kilogramów.

Mam nadzieję, że przy łaskawej pomocy Wielce Szanownego pana będę mógł spełnić w całości wolę mojego Ojca, który życzył, aby jego papiery po nim pozostałe spoczywały w Bibliotece Jagiellońskiej.

Proszę Wielce Szanownego Pana przyjąć wyrazy mojego głębokiego szacunku

Dyonizy Zaleski

129 Boul<sup>d</sup> S<sup>t</sup> Michel, Paris V.

\* \* \*

Kraków, dn. 17 kwietnia 1937.

Czcigodny Panie,

Stosownie do życzenia, wyrażonego w otrzymanym liście, donoszę najuprzejmiej, że Biblioteka Jagiellońska z uczuciem żywej wdzięczności przyjmie do swych zbiorów pozostałą część spuścizny po Bohdanie Zaleskim, przy czym zaznaczam, że te paczki listów, które Czcigodny Pan wskaże, zostaną zabezpieczone i opatrzone napisem, że nie mają być otwarte wcześniej, jak w r. 1967.

Co do sposobu przesłania tych papierów z Paryża do Krakowa, proszę o doniesienie mi, czy także i tym razem Ambasada Polska gotowa jest podjąć się pośrednictwa?

Łączę wyrazy pełne czci i poważania

E[dward] K[untze]

Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej

\* \* \*

7 Maja 1937<sup>39</sup>

Jaśnie Wielmożny Panie

List Pański z d. 17<sup>go</sup> kwietnia rozczulił mnie rzewnie i razem mnie rozweselił, gdyż pozwala mi spełnić wolę Ojca mego, dając mi sposobność zastosować się do Jego skazówek[!]. Najserdeczniej dziękuję Jaśnie Wielmożnemu Panu za Jego dobroczynność pod tym względem. Nie wiem, jak Mu podziękować za załatwienie tej sprawy, która mi od tylu lat ciążyła na myśli.

Zaraz po odebraniu listu Pańskiego moja siostrzenica, która stała się moją przybraną córką na mocy wyroku Trybunału Paryskiego, zajęła się sprawą wysłania do Biblioteki Jagiellońskiej papierów Ojca mego, o których poprzednio rozpominałem i do których dodałem jeszcze kilka pamiątek, oraz kalendarzyki (agendas), w których Ojciec spisywał codziennie przez długie lata swoje wrażenia i zdarzające się wypadki w życiu emigracyjnym.

Moja przybrana córka, Panna Bohdana Okińczyc-Zaleska, która otacza mnie swą opieką i pielęgnuje od kilkunastu lat, udała się więc do Ambasady i widziała się z Panem Radcą Janem Szymańskim, który zaraz bardzo serdecznie zajął się sprawą wysyłki przez odnośne pismo do Ministerstwa Spraw Zagranicznych z prośbą o zapewnienie przesyłki rękopisów z Paryża do Warszawy, a później z Warszawy do Krakowa.

Był u mnie dwa dni temu Pan Szymański i potwierdził mi, że Pan Ambasador Łukasiewicz zgadza się najchętniej, aby te papiery doszły do Polski przez kuriera dyplomatycznego.

Moja przybrana córka zna wszystkie szczegóły o rodzinie naszej i o moim Ojcu, którego znała, będąc córką mojej siostry Józefy, przeto więc wnuczką bardzo kochaną przez Niego.

Skoro dowiem się o wysłaniu tych papierów, nie omieszkam zawiadomić Wielce Szanownego Pana o przesyłce. Później, mając wiele egzemplarzy pism a szczególnie pierwszych wydań poezji mojego Ojca, udamy się według wskazówek danych mi w Jego liście z 20<sup>go</sup> Marca 1937, do Księgarni Gebethnera i Wolfa, na boulev<sup>ard</sup> S<sup>aint</sup> Germain z prośbą o wysłanie tych książek do Biblioteki Jagiellońskiej, których ilość i tytuły prosto do Szanownego Pana poślę.

Proszę, Jaśnie Wielmożnego Pana przyjąć wyrazy mojej głębokiej wdzięczności, i szacunku.

Dyonizy Zaleski

129 Boul<sup>levard</sup> Saint-Michel Paris V

\* \* \*

Paryż, 4 czerwca 1937  
Boul<sup>levard</sup> S<sup>aint</sup> Michel Paris V

Wielmożny Panie,

Mam zaszczyt donieść Wielmożnemu Panu, że kufer, zawierający rękopisy i pamiątki po moim Ojcu, Bohdanie Zaleskim, opieczętowany pieczęciami Ambasady R.P.

<sup>39</sup> Listy D. Zaleskiego do dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej z lat 1936–1937. Zob. Arch. UJ/BJ 148.

przesłany zostanie dnia 5<sup>go</sup> czerwca 1937, w sobotę, przez Kuriera dyplomatycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a będzie już w Warszawie w niedzielę 6<sup>go</sup> czerwca o godzinie 9<sup>ej</sup> przed południem.

Kufer zaopatrzony jest w nalepkę Ambasady R.P. za n° 519–520/29. Równocześnie Ambasada R.P. w Paryżu, skierowała oddzielnie pismo wraz z kluczem do kufra do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie, Wydział A III z prośbą o wydanie kufra Wielmożnemu Panu. Spis znajduje się w kufrze. Proszę więc uprzejmie Wielmożnego Pana o wysłanie posłańca do Warszawy, do Ministerstwa Spraw Zagranicznych, aby w imieniu Wielmożnego Pana Dyrektora zabrał kufer do Biblioteki Jagiellońskiej, gdzie te papiery, drogie memu sercu, zachowane będą na Ziemi Ojczyściej, według woli Ojca mego.

Ambasada R.P. skierowała poza tym do Ministerstwa Spraw Zagranicznych prośbę o zwrot kufra po jego opróżnieniu.

Składając jeszcze moje najżyczliwsze podziękowania za łaskawe zajęcie się moją sprawą, dołączam wyrazy głębokiego szacunku i poważania

Dyonizy Zaleski

\* \* \*

Paryż, 23 czerwca 1937

Wielmożny Panie

W liście moim z d. 4 czerwca 1937 miałem zaszczyt donieść Wielmożnemu Panu, że kufer zawierający rękopisy i pamiątki po moim Ojcu, Bohdanie Zaleskim zostały wysłane kurierem dyplomatycznym do Ministerstwa Spraw Zagranicznych tegoż samego dnia, t.j. 4<sup>go</sup> czerwca i że miały być w Warszawie w niedzielę 6<sup>go</sup> czerwca. Oraz z kufrem miał być wysłany osobno klucz od dwóch zamków równych kufra. Wdzięczny byłbym bardzo Wielmożnemu Panu o zawiadomienie mnie, czy kufer oraz klucz doszedły[!] szczęśliwie do Biblioteki Jagiellońskiej, sprawdzone przez posłańca z rąk Pańskich.

Niepokoję się i rad bym wiedzieć, czy te drogie dla mnie pamiątki spoczywają w Bibliotece Jagiellońskiej. Jeśli Wielmożny Pan poniósł wydatki, proszę mi o tym dać znać, bezzwłocznie prześlę należytość.

Załączam wyrazy mego głębokiego szacunku i poważania.

Dyonizy Zaleski

Boulevard S<sup>t</sup> Michel n° 129

Paris (V)

\* \* \*

Kr[aków], 26/6 37

Wielce Szanowny Panie,

w odpowiedzi na list z d. 23 czerwca komunikuję, że niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia z 4 czerwca o wysłaniu kufra skomunikowałem się z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w sprawie sprowadzenia go do Krakowa i w tych dniach ma być sprawa załatwiona. Jakkolwiek więc nie ma dotychczas przesyłki w Bibliotece Jagiellońskiej, to jednak jestem przekonany, że Wielce Szanowny Pan może być zupełnie spokojny, że te cenne [...] znajdują się pod należyłą opieką.

Równocześnie dziękuję uprzejmie za zamiar pokrycia kosztów przesyłki, ale te zostaną wyrównane przez Bibliotekę.

Proszę W. Sz. Pana przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania  
E[dward] K[untze]

\* \* \*

Paryż, dnia 8 lipca 1937 r.

JWielmożny Pan  
Kuntze  
Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej  
w Krakowie

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze!

Szanownemu Panu Dyrektorowi byłbym niezmiernie wdzięczny, gdyby raczył ze Swej strony jak najspieszniej powiadomić Pana Dionizego Zaleskiego, 129, Boulevard Saint-Michel, Paris 5-ème, że przekazane przez Niego na własność wieczystą Biblioteki Jagiellońskiej rękopisy po ś.p. Ojcu Bohdanie Zaleskim, znajdują się już definitywnie w posiadaniu Dyrekcji Biblioteki.

Pozwalam sobie jak najuprzejmiej zaznaczyć, że Pan Dionizy Zaleski, liczący obecnie już 88 rok życia, jest niezmiernie stroskany tym, że ofiarowane rękopisy nie znajdują się dotychczas w Krakowie.

Szanownego Pana Dyrektora ośmielam się poprosić równocześnie, by raczył ze Swej strony zarządzić zwrot kufra, w którym odnośne rękopisy zostały przesłane. W razie potrzeby byłbym gotów pokryć osobiście wszelkie wynikające stąd koszty, a to jedynie w tym celu, by zadość uczynić życzeniu Pana Dionizego Zaleskiego, który przywiązuje pewnego rodzaju wagę do tego kufra.

Wielce Szanowny Pan Dyrektor raczy przyjąć wyrazy głębokiego szacunku i poważania

Jan Szymański

\* \* \*

Kr[aków] 12 / 7 / 37

W P Jan Szymański  
Paris 7<sup>ème</sup>  
100 Boulevard de la Tour-Maubourg  
exp. 13 VII [1]937

W[ielce] Sz[anowny] Panie,

Z przykrością muszę zakomunikować, że z nieznanym mi powodów Ministerstwo Spraw Zagranicznych dotychczas nie załatwiło sprawy dostarczenia kufra z rękopisami po ś.p. Bohdanie Zaleskim, ofiarowanymi BJ przez Jego Syna. Otrzymawszy list p. Dionizego Zaleskiego z d. 4 czerwca br. z zawiadomieniem o wysłaniu przesyłki kurierem dyplomatycznym, natychmiast skomunikowałem się z Ministerstwem, następnie jeszcze

parę razy zgłaszałem się w tej sprawie do Ministerstwa, nie otrzymawszy jednak odpowiedzi, przed kilku dniami dałem polecenie, aby kufer odebrano z Ministerstwa i dostarczono do BJ. Po otrzymaniu przesyłki, niezwłocznie kufer odesłałem p. D. Zaleskiemu.

Przy tej sposobności proszę uprzejmie WP Pana o łaskawe uspokojenie p. D. Zaleskiego, że przesyłka jako dyplomatyczna jest najzupełniej zabezpieczona, jakkolwiek jeszcze nie jest w Bibliotece.

Bardzo żałuję, że zwłoka ta niepokoi Czcigodnego Ofiarodawcę, zapewniam jednak, że nie nastąpiła ona z winy Biblioteki.

Proszę WP Pana przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania  
E[dward] K[untze]

\* \* \*

Kr[aków] 12 / 7 / 37

Do P.T. Firmy Hartwig C.S.A w Krakowie  
[ul.] Floriańska 4

P. Dyonizy Zaleski, zamieszkały w Paryżu V Boulevard St. Michel, ofiarował Bibliotece Jagiellońskiej rękopisy po swym ojcu śp. Bohdanie Zaleskim. Dar zapakowany w kufrze został przesłany d. 5 czerwca br. przez kuriera dyplomatycznego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych i znajduje się w Wydziale A III. Kufer zaopatrzony jest w nalepkę Ambasady RP w Paryżu N° 519.520/29

Niniejszym proszę P.T. Firmę o polecenie oddziałowi w Warszawie zgłoszenia się w Wydziale A III Ministerstwa Spraw Zagranicznych i upoważnienie do odebrania kufra oraz kluczyka do niego, który wraz z listem p. D. Zaleskiego został przez tegoż kuriera przesłany do Ministerstwa.

Kufer z kluczykiem proszę jak najszybciej dostarczyć do Biblioteki Jagiellońskiej, zabezpieczając go przed zaginięciem lub uszkodzeniem.

Z poważaniem

E[dward] K[untze]

eksp.13 VII [1]937

\* \* \*

Kr[aków] 12 / 7 / 37

W sprawie kufra z rękopisami po śp. D. Zaleskim

Do Min[isterstwa] Spr[aw] Zagr[anicznych]  
Wydział A III

BJ nie otrzymała dotychczas odpowiedzi na swe pismo z d. 8 czerwca br. l. 1176/36–37, ponieważ zaś p. Dyonizy Zaleski niepokoi się o los swego daru, przeto Dyrekcja upoważniła firmę przewozową Hartwig C.S.A. oddział w Warszawie do zgłoszenia się w Ministerstwie, odebranie kufra, zaopatrzonego nalepką Ambasady RP w Paryżu N° 519–520/, i kluczyka do niego, przysłanego w piśmie p[ana] D[ionizego] Zaleskie-

go do Ministerstwa Spraw Zagranicznych przez tego samego kuriera dyplomatycznego z d. 5 czerwca br. Firma potwierdzi odbiór kufra i kluczyka, a po dostarczeniu go do Krakowa Biblioteka Jagiellońska nadesłę urzędowe potwierdzenie odbioru.

Komunikując o powyższym prosi Dyr. BJ o wydanie kufra i kluczyka do niego Firmie Hartwig.

E[dward] Kuntze]

eksp. 13 VII [1]937

NB Jeżeli MSZ nie da odpowiedzi i nie wyda kufra Hartwigowi, polecam drowi Piotrowiczowi<sup>40</sup> wyjechać do Warszawy i odebrać osobiście kufer i przewieźć do Krakowa.

[dopisek inną ręką:]

Dr Piotrowicz wyjechał 19. VII 1937 i sprawę załatwił. Vide rach[unek] kosztów z 23 VII 37.

\* \* \*

[nadruk:]

Międzynarodowi Ekspedytorzy

C. HARWIG SA

Kraków, dnia 21, 7, 37

Dotyczy: MSZ 25 – 1 kufer rękopisy – 60 kg

Stosownie do c. pisma z dnia 12 bm. została wyżej naprowadzona przesyłka skierowana pod naszym adresem, którą odstawiliśmy P.T. dnia 20 bm.

W związku z powyższym pozwalamy sobie przesłać przy niniejszym: list przewozowy, rachunek Oddziału Warszawskiego, kluczyk od kufra oraz nasz rachunek nr 16-325 na kwotę – zł 18,26, którą prosimy wypłacić łaskawie do rąk oddawcy pisma.

Polecając nadal nasze usługi, pozostajemy z poważaniem

C. Hartwig

Firma

Oddział w Krakowie

[notatka odręczna:]

Przekazano 30 VIII 37 czekiem.

\* \* \*

---

<sup>40</sup> Karol Piotrowicz (1901–1940) – bibliotekarz, bibliograf. Pracę w BJ podjął w 1923 roku, początkowo na stanowisku bibliotekarza, kierował wypożyczalnią miejscową i zamiejscową. W 1930 roku został dyrektorem Biblioteki PAU w Krakowie. Zob. E.H. Nieciowa, *Karol Piotrowicz*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 26, Kraków 1981, s. 448–449.

Kraków, dnia 22 lipca 1937

Jaśnie W[ielmoż]ny Pan  
Dionizy Zaleski  
Paris V  
Boulevard St Michel N° 129

Czcigodny Panie,

Donoszę uprzejmie, że w dniu dzisiejszym otrzymała Biblioteka Jagiellońska kufer z rękopisami, ofiarowanymi łaskawie przez Czcigodnego Pana. Rękopisy nadeszły w nienaruszonym stanie i w myśl zastrzeżeń włączone zostały do zbioru rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej. W dniu dzisiejszym odesłaliśmy pusty kufer; klucz od niego doręczy firma spedycyjna. W liście dołączam szczegółowe potwierdzenie odbioru.

Proszę przyjąć wyrazy czci i poważania  
Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej  
w/z W[ładysław] P[ociecha]

eksp. 24 VII 1937.

\* \* \*

Paryż, dnia 29 lipca 1937 r.

Jan Szymański  
4, Villa de Ségur, Paris 7-e

JWielmożny Pan  
Kuntze  
Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej  
w Krakowie

Wielce Szanowny Panie Dyrektorze!

Wielce Szanowny Pan Dyrektor raczy przyjąć wyrazy uprzejmego podziękowania za łaskawie skierowany do mnie list z dnia 12 lipca 1937 r., za l.dz.: 1330/36–17/I.7 a.

Byłbym nieskończenie wdzięczny Wielce Szanownemu Panu Dyrektorowi, gdyby raczył poczynić ze Swej strony wszelkie możliwe starania odnośnie definitywnego przejęcia przez Szanowną Dyрекcję Biblioteki Jagiellońskiej kufra, zawierającego rękopisy po śp. Bohdanie Zaleskim.

Ośmieliłbym się również poprosić Wielce Szanownego Pana Dyrektora o łaskawe polecenie, by Szanowna Dyрекcja Biblioteki Jagiellońskiej zechciała mnie może bezpośrednio – pod moim, zmienionym obecnie, adresem: p. Jan Szymański, 4, Villa de Ségur, Paris 7<sup>ème</sup> – powiadomić o tym, że ofiarowane przez p. Dionizego Zaleskiego na własność wieczystą Biblioteki Jagiellońskiej rękopisy po śp. Jego Ojcu Bohdanie zostały odebrane w stanie takim, w jakim je tu, na miejscu, w Paryżu, spakowano.

Wielce Szanowny Pan Dyrektor raczy przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania i prawdziwego szacunku

Jan Szymański

\* \* \*

Kr[aków] 9 / 8 / 37

J. Wielmożny Pan

Jan Szymański

Paris 7<sup>ème</sup>

4, Villa de Ségur

W[ielce] S[zanowny] Panie

W odpowiedzi na pismo z d. 29 lipca 1937 donoszę uprzejmie w imieniu P. Dyr. Kuntzego, który bawi na urlopie, że Dyr. BJ odebrała za pośrednictwem p. dra Karola Piotrowicza d. 19 VII b.r. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych kufer z nalepką Ambasady RP w Paryżu nr 519.520/29, zawierający rękopisy po ś.p. Bohdanie Zaleskim, ofiarowane Bibliotece Jagiellońskiej przez p. Dionizego Zaleskiego. Rękopisy nadeszły w nienaruszonym stanie i w myśl zastrzeżeń włączone zostały do zbioru rękopisów Bibl[ioteki] Jagiellońskiej. D. 22 lipca b.r. Dyr. BJ zawiadomiła o powyższym p. Dionizego Zaleskiego i w tymże dniu odebrała pusty kufer. Klucz od niego miała doręczyć p. Zaleskiemu firma spedycyjna.

Proszę WS Pana przyjąć wyrazy mego wysokiego poważania

W[ładysław] P[ociecha]

\* \* \*

Courbevoie, dnia 27 kwietnia [19]50.<sup>41</sup>

Jan Szymański

12 rue Victor Hugo

Courbevoie

Seine

Do Świetnej Dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie.

Proszę uprzejmie świątną Dyrekcję Biblioteki Jagiellońskiej o łaskawe powiadomienie mnie, czy zaofiarowane w 1937 r., na własność wieczystą Biblioteki Jagiellońskiej, przez ś.p. Dionizego Zaleskiego, rękopisy Bohdana Zaleskiego, a odebrane za pośrednictwem p. dr. Karola Piotrowicza w dniu 19-go lipca 1937 r., przechowywane są w zbiorach Świątnej Biblioteki Jagiellońskiej względnie, czy uległy one zniszczeniu lub grabieży w ciągu i na skutek ostatniej wojny.

Ośmieliłbym się nadmienić, że w poruszonyj jak powyżej sprawie otrzymałem swego czasu potwierdzenie odbioru wspomnianych rękopisów, a mianowicie pismem p. Kuntzego, Dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, z dnia 12-go lipca 1937 r., za l.dz. 1330/36–

<sup>41</sup> Rkps BPP Akc. 3343.



–37 łamane I.7a, oraz pismem p. dr. Władysława Pocięchy, z dnia 9-go sierpnia 1937 r., z l dz. 1405/26/37 łamane I.7a.

Świetnej Dyrekcji Biblioteki Jagiellońskiej mam zaszczyt przesłać wyrazy mego wysokiego szacunku i poważania

Jan Szymański

\* \* \*

Kraków, dnia 8 maja 1950 r.

[nadruk:]

Biblioteka Jagiellońska

Kraków

Aleja Mickiewicza 22

L.dz. I 857/50

BR./Zth.

Wielce Szanowny Panie,

W odpowiedzi na list z dnia 27 IV 1950 donoszę uprzejmie, że spuścizna Bohdana Zaleskiego, ofiarowana Bibliotece Jagiellońskiej przez śp. Dionizego Zaleskiego w r. 1937, nie ucierpiała podczas wojny i nadal przechowuje się w Oddziale Rękopisów tut. Biblioteki

Prof. dr Aleksander Birkenmajer  
(Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej)

#### A CHEST FROM PARIS. LETTERS CONCERNING THE SHIPPING OF JÓZEF BOHDAN ZALESKI'S PAPERS TO THE JAGIELLONIAN LIBRARY

#### SUMMARY

The exchange of letters between Dionizy Zaleski and the Director of the Jagiellonian Library as well as the notes of Jan Szymański constitute the documentation of all the arrangements concerning the process of handing over Józef Bohdan Zaleski's papers to the Jagiellonian Library. These letters are a contribution to the history of the growth of the manuscript collection of the Jagiellonian Library during the interwar period. They show, also from the technical point of view, how the donation sent from Paris eventually found itself in Cracow. They also illustrate the policy of acquiring items followed by the subsequent directors of the Library, i.e. Fryderyk Pappée, Edward Kuntze, Władysław Pocięcha, and Aleksander Birkenmajer.

#### SŁOWA KLUCZOWE:

zbiory rękopiśmienne Biblioteki Jagiellońskiej, dary dla Biblioteki Jagiellońskiej, proveniencja rękopisów, Dionizy Zaleski, Bohdan Zaleski

## KEYWORDS:

the manuscript collection of the Jagiellonian Library, donations to the Jagiellonian Library, the provenance of manuscripts, Dionizy Zaleski, Bohdan Zaleski